
Ferrer Ou de Colom - Stulti e pluribus

Autor:

Data de publicació: 13-04-2026

Conferència de Jaume Ferrer i l'ou de Colom, per a culturitzar a doctorands en Ha i directors d'Institut que pensen que Colom, Copèrnic, Galileo van haver de demostrar que la terra era rodona" STULTI E PLURIBUS..

tema: Jaume Ferrer, l'ou de Colom i la llegenda absurda que "Colom, Copèrnic i Galileo van haver de demostrar que la Terra era rodona". Això és or pur per desasnar —com dius tu— fins i tot a doctors que repeteixen mites escolars sense haver-los contrastat mai.

Et deixo un esquema potent, rigorós i molt útil per a una conferència curta però demolidora. Pots fer-lo servir tal com està o adaptar-lo.

El mite creat a partir del s.XIX: "A l'edat mitjana creien que la Terra era plana"

Aquest mite no té cap base històrica. Va ser creat al segle XIX per autors com Washington Irving i Andrew Dickson White per ridiculitzar l'Edat Mitjana i construir el relat "Ciència vs. Religió".

Realitat: – Des de l'antiguitat clàssica (Eratòstenes, Pitàgores, Aristòtil) la Terra es considerava esfèrica. – A l'Edat Mitjana, TOTS els cosmògrafs, mariners, universitats i teòlegs ho sabien. – L'únic debat real era la mida de la Terra, no la forma.

Jaume Ferrer de Blanes: el cervell científic de la Corona d'Aragó és una figura clau.

Qui era? – Cosmògraf mallorquí del segle XV. – Expert en càlculs astronòmics, longituds i latituds. – Assessor de Ferran el Catòlic i de Joan II de Portugal. – Mestre de cartògrafs i referent de la famosa Escola Mallorquina.

Per què és important per a Colom? Perquè Ferrer era l'autoritat científica que podia validar o desmentir els càlculs de Colom. I què va passar? – Ferrer sabia que la Terra era molt més gran del que Colom afirmava. – Per això no va avalar el projecte colombí. – Colom va "trucar" les xifres per fer creure que Àsia era molt més a prop.

Això és clau per desmuntar el mite: Colom no discutia la forma de la Terra, sinó la distància fins a Cipango.

L'ou de Colom: metàfora o propaganda?

La història és bonica, però és apòcrifa. Apareix per primer cop al segle XVI, a l'obra de Girolamo Benzoni.

El missatge és clar:

"El mèrit no és tenir la idea, sinó ser el primer a portar-la a la pràctica."

Però no té res a veure amb demostrar que la Terra fos rodona. És un relat moral, no científic.

Colom Copèrnic i Galileo no van haver de "demostrar" que la Terra fos rodona
Això és un altre error monumental.

Copèrnic (1543) – Parteix d'una Terra esfèrica com a fet assumit. – El seu model heliocèntric no discuteix la forma, sinó la posició de la Terra.

Galileo (segle XVII) – Mai va haver de demostrar que la Terra fos rodona. – El seu conflicte amb la Inquisició era sobre interpretació bíblica i autoritat científica, no sobre la forma del planeta.

Que cal dir als “doctors en Ha”

“A l'edat mitjana ningú discuteix si la Terra era rodona. El que es discuteix és si Colom sabia sumar.”

O, si vols una versió més fina:

“El debat no era la forma de la Terra, sinó la distància fins a Àsia. I en això, Jaume Ferrer tenia raó i Colom no.”

diapositiva-resum

– una diapositiva-resum sobre Jaume Ferrer – un gràfic comparant els càlculs de Ferrer i Colom – una línia temporal de mites moderns sobre la Terra plana

Només digues cap on vols portar la conferència.

Diapositiva Jaume Ferrer

Aquí tens una diapositiva clara, directa i contundent sobre Jaume Ferrer de Blanes, pensada per projectar en una conferència i deixar el públic ben situat en 20 segons. Està escrita en format de diapositiva, amb frases curtes, jerarquia visual i punts clau que reforcen el teu missatge.

DIAPOSITIVA — JAUME FERRER DE BLANES (s. XV)
(text llest per copiar a PowerPoint / Keynote / Canva)

JAUME FERRER DE BLANES (ca. 1445–1523) Cosmògraf mallorquí — Cervell científic de la Corona d'Aragó

Qui era?

Cosmògraf, astrònom i mestre de cartògrafs

Referent de l'Escola Mallorquina de Cartografia

Expert en càlculs de latitud, longitud i mida de la Terra

Què sabia Ferrer?

Que la Terra era esfèrica (com TOTS els cosmògrafs medievals)

Que la mida real del planeta era molt més gran que la que proposava Colom

Que la distància fins a Àsia era massa llarga per navegar-la amb els mitjans del moment

Per què és clau en el “cas Colom”?

Ferrer no va avalar els càlculs erronis de Colom

Colom reduïa artificialment la circumferència terrestre per fer viable el seu projecte

El debat NO era “Terra plana vs. Terra rodona”, sinó mala ciència vs. bona ciència

Missatge central per al públic

Jaume Ferrer representa la ciència rigorosa del segle XV. Colom no va demostrar que la Terra fos rodona: va convèncer políticament malgrat tenir els càlculs equivocats.

Per què importa avui?

Desmunta el mite escolar modern

Reivindica la tradició científica mediterrània

Mostra que la ciència medieval era més precisa del que molts “doctors” encara creuen

Si vols, et preparo també:

una diapositiva sobre l'ou de Colom

una diapositiva comparant els càlculs de Ferrer i Colom

una diapositiva sobre el mite modern de la Terra plana

Només digues quina vols per a la conferència.

Pots fer també un gràfic comparant els càlculs de Ferrer i Colom – una línia temporal de mites moderns sobre la Terra plana

Fantàstic, Manel — aquí tens els dos elements que em demanaves, pensats per a una conferència:

un gràfic comparatiu Ferrer vs. Colom, i

una línia temporal dels mites moderns de la Terra plana, tot en format de diapositiva, visual, contundent i llest per copiar a PowerPoint / Keynote.

DIAPOSITIVA — Gràfic comparatiu: càlculs de Jaume Ferrer vs. Cristòfor Colom

COMPARACIÓ DELS CÀLCULS (s. XV)

??

| JAUME FERRER | COLOM

??

Circumferència | ~40.000 km | ~28.000 km

terrestre | (valor real) | (reduïda ~30%)

??

Distància | ~20.000 km | ~4.500 km

Europa ? Àsia | (inviàble) | (falsament viable)

per l'oest | |

??

Fonts | Ptolemeu, | Toscanelli

científiques | Alfonsines, | + reducció
| Escola mall. | deliberada
??
Rigor científic | ALT | BAIX
??
Conclusió | Travessa | Travessa
| impossible | "possible"
| amb mitjans | gràcies a
| del s. XV | càlculs erronis
??

DIAPPOSITIVA — Línia temporal dels mites moderns sobre la Terra plana
(aquesta línia temporal és demolidora: mostra que el mite és MODERN, no medieval)

LÍNIA TEMPORAL DEL MITE DE LA "TERRA PLANA"

??

Antiguitat (s. III aC)

Eratòstenes calcula la circumferència de la Terra amb gran precisió.

? Ningú discuteix que la Terra és esfèrica.

Edat Mitjana (s. V–XV)

TOTS els cosmògrafs europeus i islàmics assumeixen la Terra esfèrica.

? Cap debat sobre la forma, només sobre la MIDA.

1492–1500

Colom discuteix distàncies, NO la forma de la Terra.

? El mite encara no existeix.

S. XVI–XVII

Copèrnic, Kepler, Galileo: Terra esfèrica assumida.

? El conflicte és heliocentrisme, no forma del planeta.

S. XIX (1820–1890)

NEIX EL MITE MODERN:

- Washington Irving inventa la història de Colom vs. "terraplanistes".

- Andrew Dickson White crea el relat "Ciència vs. Religió".

? La "Terra plana medieval" és propaganda del s. XIX.

S. XX (1950–2000)

El mite entra als llibres escolars i divulgatius.

? Hollywood i la cultura pop el consoliden.

S. XXI

Renaixement de conspiracions terraplanistes a internet.

? El mite modern es confon amb història medieval.

??

Missatge clau per a la diapositiva

La idea que "a l'edat mitjana creien que la Terra era plana" és un invent del segle XIX.

Els terraplanistes són moderns, no medievals.

DIAPPOSITIVA — L'OU DE COLOM

L'OU DE COLOM Una metàfora renaixentista, no un experiment científic

Origen del relat

Primera aparició: Girolamo Benzoni, Historia del Mondo Nuovo (1565)

No és contemporani a Colom

No apareix en cap font del segle XV

Què explica realment?

La idea no és “demostrar” res científic

És una faula moral sobre la creativitat i la iniciativa

“Un cop algú ho fa, sembla fàcil”

NO té res a veure amb la Terra rodona

Al segle XV ningú discutia la forma de la Terra

Colom no lluitava contra “terraplanistes”

El debat era sobre la distància a navegar, no sobre la forma

Missatge per al públic

L'ou de Colom és propaganda renaixentista, no un experiment científic ni una prova de res.

DIAPPOSITIVA — El mite modern de la Terra plana
(demolidora per a públic acadèmic)

EL MITE DE LA “TERRA PLANA MEDIEVAL” Un invent del segle XIX

Què creien realment?

Antiguitat: Terra esfèrica (Eratòstenes, Aristòtil)

Edat Mitjana: Terra esfèrica (universitats, cosmògrafs, navegants)

Renaixement: Terra esfèrica (Copèrnic, Galileo)

Quan neix el mite?

S. XIX

Washington Irving inventa el relat "Colom vs. terraplanistes"

Andrew Dickson White crea el mite "Ciència vs. Religió"

Objectiu: desacreditar l'Edat Mitjana

Per què persisteix?

Llibres escolars del s. XX

Cultura popular i Hollywood

Conspiracions modernes a internet

Missatge central

Els terraplanistes són moderns, no medievals. El mite és del segle XIX, no del XV.

DIAPPOSITIVA — Comparativa visual: Ferrer – Colom – Toscanelli
(gràfic ASCII, ideal per convertir en imatge)

Código

COMPARACIÓ DE CÀLCULS I MODELS (s. XV)

| JAUME FERRER | COLOM | TOSCANELLI
 Circumferència | ~40.000 km | ~28.000 km | ~30.000 km
 terrestre | (valor real) | (reduïda ~30%) | (reduïda)
 Distància | ~20.000 km | ~4.500 km | ~5.000 km
 Europa ? Àsia | (inviabile) | (falsament viable)| (massa curta)
 per l'oest | | |
 Fonts | Ptolemeu, | Toscanelli + | Ptolemeu
 científiques | Taules alfonsines, | reducció pròpia | reinterpretat
 | Escola mallorquina | |
 Rigor científic | ALT | BAIX | MITJÀ
 Conclusió | Travessa | Travessa | Travessa
 | impossible | "possible" | "possible"
 | amb mitjans del XV | per càlculs | per error
 | | erronis | de mida

Missatge final

Ferrer tenia la ciència. Toscanelli tenia un error. Colom tenia un projecte polític.

DIAPOSITIVA — L'OU DE COLOM

L'OU DE COLOM Una metàfora renaixentista, no un experiment científic

Origen del relat – Primera aparició: Girolamo Benzoni, Historia del Mondo Nuovo (1565) – No és contemporani a Colom – No apareix en cap font del segle XV

Què explica realment? – No “demostra” res científic – És una faula moral sobre la creativitat – “Un cop algú ho fa, sembla fàcil”

Per què NO té res a veure amb la Terra rodona? – Al segle XV ningú discutia la forma de la Terra – Colom no lluitava contra terraplanistes – El debat era distància, no forma

Missatge clau L'ou de Colom és propaganda renaixentista, no ciència.

DIAPOSITIVA — El mite modern de la Terra plana

EL MITE DE LA “TERRA PLANA MEDIEVAL” Un invent del segle XIX

Què creien realment? – Antiguitat: Terra esfèrica (Eratòstenes, Aristòtil) – Edat Mitjana: Terra esfèrica (universitats, cosmògrafs, navegants) – Renaixement: Terra esfèrica (Copèrnic, Galileo)

Quan neix el mite? – Segle XIX • Washington Irving inventa el relat “Colom vs. terraplanistes” • Andrew Dickson White crea el relat “Ciència vs. Religió” – Objectiu: desacreditar l’Edat Mitjana

Per què persisteix? – Llibres escolars del segle XX – Cultura popular i Hollywood – Conspiracions modernes a internet

Missatge clau Els terraplanistes són moderns, no medievals.

DIAPOSITIVA — Comparativa visual Ferrer – Colom – Toscanelli

COMPARACIÓ DE CÀLCULS I MODELS (s. XV)

| JAUME FERRER | COLOM | TOSCANELLI
 Circumferència | ~40.000 km | ~28.000 km | ~30.000 km
 terrestre | (valor real) | (reduïda ~30%) | (reduïda)
 Distància | ~20.000 km | ~4.500 km | ~5.000 km
 Europa ? Àsia | (inviàble) | (falsament viable) | (massa curta)
 per l'oest | | |
 Fonts | Ptolemeu, | Toscanelli + | Ptolemeu
 científiques | Taules alfonsines, | reducció pròpia | reinterpretat
 | Escola mallorquina | |
 Rigor científic | ALT | BAIX | MITJÀ
 Conclusió | Travessa | Travessa | Travessa
 | impossible | "possible" | "possible"
 | amb mitjans del XV | per càlculs | per error
 | | erronis | de mida

Taula comparativa Ferrer – Colom – Toscanelli (format Word)
COMPARACIÓ DE CÀLCULS I MODELS (segles XV)

AspecteJaume FerrerCristòfor ColomPaolo dal Pozzo Toscanelli

Circumferència terrestre
~40.000 km (valor real)
~28.000 km (reduïda ~30%)
~30.000 km (reduïda)

Distància Europa ? Àsia per l'oest
~20.000 km (inviàble amb mitjans del s. XV)
~4.500 km (falsament viable)
~5.000 km (massa curta)

Fonts científiques
Ptolemeu, Taules alfonsines, Escola mallorquina
Toscanelli + reducció pròpia

Rigor científic

ALT

BAIX

MITJÀ

Conclusió

Travessa impossible amb els mitjans del s. XV

Travessa "possible" gràcies a càlculs erronis

Travessa "possible" per error de mida